

Csillagfedések

Plejádok-fedés szeptember 12-én

Mint arról a Meteor 2006/9-es számában beszámoltunk, idén ősszel a Hold többször elfedte a Plejádokat. A legkedvezőbb (értsd legkisebb holdfázis melletti) okkultációra szeptember 12-én került sor, ekkor országszerte derült időjárás mellett sokan észleltek. A digitális korszaknak hála nagyon sok fotó gyűlt össze, sajnos a klasszikus okkultáció-észlelés, azaz a csillagfedések időpontjainak mérése háttérbe szorult, pedig ilyen alkalmakkor akár tucatnyi időpontot lehetne feljegyezni. A pontosságra nagyon kell ügyelni, hiszen az egytized másodperc pontosságú mérések lehet felhasználni.

Észlelő	Műszer
Balaton László (Budapest)	20 SC
Boromissza Ferenc (Kecskemét)	7,6 T
Dalos Endre (Paks)	25 T
Illés Elek (Pécs)	7,6 T
Keszthelyi Sándor (Pécs)	10 L
Kocsis István (Miskolc)	10x50 B
Makay Ágnes (Pécs)	7,6 T
Megyes István (Budapest)	fotó
Regéczai Ákos (Miskolc)	15,2 L
Szabó Sándor (Sopron)	34 T
Szarka Levente (Budapest)	20 SC
Szöllősi Attila (Kecskemét)	8 L
Táncos Zsolt (Miskolc)	15,2 L
Vámos Attila (Miskolc)	10x50 B
Dr. Zseli József (Nagyvenyim)	fotó

Szöllősi Attila jó szokásához híven már holdkeltekor észlelőhelyén volt, és megfigyelhette a Hold felbukkanását a horizont fölé. Az első percekben még a Plejádok legfényesebb csillagai sem látszottak a Hold mellett, nagyon páráos volt az idő. Az első fedés az Alcyone belépése volt, amit 94x-es nagyítással figyelt meg a 80 ED APO-val, ezzel párhuzamosan Boromissza Ferenc a kis Newtonjával nézte az eseményt. Rendkívül erősen hullámozott a holdkorong pereme, nagyon nehéz volt követni a csillagot az utolsó másodpercekben a belépés előtt. Az idő előre haladtával egyre jobb lett a légkör nyugodtsága a Hold körül, egyre könnyebben lehetett látni a fedéseket. Egymás után jöttek az események, főleg a kilépéseket lehetett jól észlelni a Hold csökkenő fázisa miatt. Szöllősi Attila összesen 12 okkultációt mért meg.

Keszthelyi Sándort Pécssett a Mecsek vonulata tréfálta meg: a fedések többsége a holdkelte utáni 1–2 órában zajlott, az észleléshez jó északkeleti horizontú helyszín kellett volna. Mire a Hold előbukkant a hegy mögül, már „felette” ott virított a csillaghalmaz teljes pompájában. Illés Elek és Makay Ágnes jobb helyszínt választott Pécssett: kis 76 mm-es Newton-távcsővel 11 csillag okkultációját mérték meg, közöttük a leghalványabb 7,5 magnitúdós volt, ami a fényes holdfázis mellett nem kis teljesítmény. Holdkelte után 36x-os nagyításnál a Hold mellett csak a legfényesebb csillagok látszottak, de sajnos a légkör ekkor még nagyon gyenge volt, remegett a kép, s az események közelsége nem engedte meg a nézelődést. Az Alcyone eltűnésekor a légköri remegés teljesen bizonytalanná tette a kontaktus időpontját. A Merope előbuk-

kanása már simán látszott, aztán eltűnt az Atlas és hamarosan a Pleione is. A többi csillag megfigyelése már magasabb holdállásnál, nyugodt légköri körülmények között történt.

A miskolci szakkörösök összesen 7 csillag fedését figyelték meg. Elsőként az Alcyone belépését tudták észlelni – binokulárral szemlélődő tagtársaink számára majd két perccel az előrejelzés előtt eltűnt a csillag. Ekkor a Hold már kiemelkedett a 15 fok magasságig látszó párából, és felgyorsultak az események: sorban jegyezték le a felbukkanó és eltűnő csillagokat. A kilépések megfigyelése általában könnyebben ment. Fél tizenegy körül a 15,2 cm-es refraktorral a Hold sötét oldalának körvonalait is ki lehetett venni. Előtte (az alacsony horizont feletti magasságnak és a rossz átlátszóságnak köszönhetően) erre nem volt esély.

Balaton László és Szarka Levente Budapest határában figyelte az eltűnő és előbukkanó csillagokat, de időpontokat nem jegyeztek fel. Dalos Endre 25 cm-es távcsővel a hét legfényesebb csillag okkultációját mérte. Szabó Sándor 34 cm-es távcsővel 9 magnitúdós csillagokat is könnyen látott a holdperem mellett. A légköri hullámzás miatt a csillagok feltűnése néhány tizedmásodpercesnek tűnt. A fedés után néhány órával (22:30 UT-kor) a Hold már annyira eltávolodott a Plejádoktól, hogy az Alcyone közvetlen látással is látható volt mellette, a Holdat kitakarva pedig 4–5 halmaztag látszott szabad szemmel.

Merkúr-átvonulás november 9-én

A jelenség hazánkból nem volt észlelhető, a világ „túlsó felén” élő amatőrtársaink számára azonban kedvező volt a láthatósága. Sajnos Kiss László Sydney-ből a borult idő miatt semmit sem látott a jelenségből, azonban Virág Pál Kanadából zavartalan körülmények mellett észlelhetett. Az alábbiakban az ő beszámolóját idézzük:

„A helyszín: Vancouver Island, British Columbia, Kanada. A szép napos idő pont a tranzit előtt fél órával kezdett elromolni, ahogy nyugatról egy nagy felhőtömb takarta el a Napot. Nem maradt más hátra, mint kocsiba pattanni a családom nagy részével, és a naptávcsővel egyetemben útnak indulni. Kelet felé nem mehettünk, mert ott a tenger, de észak felé derültnek látszott az ég. Fél órai vezetés után valóban megláttuk a Napot, és az autópálya mellett kipakoltuk a naptávcsövet.

Mivel csak kevés időnk maradt a megfigyelésre, valamint a belépésről is lemaradtunk (a kilépés megfigyelése az újabb befelhősödés és a nyugaton tornyosuló hegyek miatt amúgy is reménytelennek látszott), nem nagyon lehetett érdemi munkát végezni. Annyt csak, hogy a bolygókorong meglepően szépen látszott, amiről a nagyobbik fiam jó pár képet készített. A 6 centis lencsével ellátott naptávcső nem igazán fotózásra termett – a vizuális észlelés/demonstrálás az erőssége –, ami a képek minőségén is látszik. Mindesetre egy szép napfolt egy csinos fáklyamezőben emelte a képek értékét.” A felvételt a belső borítón mutatjuk be.

SZABÓ SÁNDOR

Mind a Plejádok-fedésről, mind pedig a Merkúr-átvonulásról látványos galéria található az MCSE hírportálján (hirek.csillagaszat.hu). Az utóbbi jelenségről természetesen elsősorban külföldi észlelők képeiben gyönyörködhetünk. – A szerk.